

ŽUPANIJSKO NATJECANJE U POZNAVANJU KLASIČNIH JEZIKA

8. ožujka 2007.

TESTOVI S RJEŠENJIMA

KATEGORIJA: LATINSKI I GRČKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Podcrtane riječi nalaze se u komentaru.

a) Latinski jezik

Ubi satis eruditi sunt, avolavere. Laetus Daedalus: »Ecce«, inquit, »frustra, tyranne, nos custodivisti. Equidem servitium finivi.« Mox autem gaudium eius et superbia finiuntur. Quam saepe filium monuerat ceram aestu molliri! Quam saepe monuerat, ne Phoebos fervido appropinquaret! Utinam ille oboedivisset! Iam puer in altum caelum evolat, iam vincula molliuntur, iam: »Pater, ades«, auditur, »pater, subveni!«. Iam in fluctus praecipitat, iam undis hauritur, iam haustus est. Maestus deinde filium mortuum sepelivit in insula, quae ex sepulto vocatur Icaria.

Komentar:

avolavere = avolaverunt; quam = kako; aestus, us, m. = vrućina

b) Grčki jezik

»Οἱ σύμμαχοι τὰ πλοῖα πρὸς τὸν Ἴσθμὸν ἄγειν βούλονται. Ἀλλὰ μὴ ἔλπιζε αὐτοὺς ἐκεῖ κοινῇ στρατεύσεσθαι· μάλλον ἕκαστος ἰδίᾳ σωτηρίαν θηρεύσει καὶ οἴκαδε πορεύσεται. Οὕτως δ' αὐτοὶ τὴν Ἑλλάδα ἀβουλίᾳ καταλύσομεν. Οὐδαμῶς γάρ, εἰ μὴ κοινῇ, ἱκανοὶ ἐσόμεθα τὴν τῶν πολεμίων ἐφορμὴν παῦσαι. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι κύριοι ἔσονται, ὑμεῖς δὲ δακρύσετε καὶ τοὺς θεοὺς μάλιστα ἱκετεύσετε. Ὁ γὰρ ἄθλος ἡμῖν περὶ τῆς ἐλευθερίας ἔσται.«

Komentar:

ἐλπιζε αὐτοὺς... στρατεύσεσθαι = akuzativ s infinitivom; κοινῇ = zajedno; ἰδίᾳ = za sebe; θηρεύσει – oblik od θηρεύω = tražiti; ἀβουλίᾳ = zbog neodlučnosti; εἰ μὴ κοινῇ = ako nismo zajedno

GRAMATIKA

a) Latinski jezik

1. Predikate u navedenoj rečenici prebaci u futur pazeći na redosljed radnje u glavnoj i zavisnoj rečenici.

Ubi satis eruditi sunt, avolare.

2. Predikat glavne rečenice u navedenoj zavisno složenoj rečenici prebaci u glavno vrijeme i prema pravilima o slaganju vremena ispravno napiši zavisnu rečenicu.

Quam saepe monuerat, ne Phoebus fervido appropinquaret!

3. Odredi vrstu konjunktiva u navedenoj rečenici.

Utinam ille oboedivisset!

4. Navedenim primjerima iz teksta promijeni broj.

- a) *gaudium eius*
- b) *ades*
- c) *servitium finivi*
- d) *pater, subveni*

5. Navedenim glagolima promijeni način tako da ostanu u istom licu, broju, vremenu i stanju.

- a) *oboedivisset*
- b) *vocatur*

b) Grčki jezik

1. Navedene glagole stavi u tražena vremena u istom licu, broju, načinu i stanju.

a) <i>ἄξει</i>	prezent	imperfekt
b) <i>πορεύεται</i>	imperfekt	futur

2. Navedene sintagme stavi u tražene padeže.

a) <i>οἱ Πέρσαι κύριοι</i>			
g. sg.	v. sg.	a. pl.	
b) <i>τὰ πλοῖα πάντα</i>			
g. sg.	v. sg.	n. pl.	

3. Promijeni broj svim sklonjivim riječima u navedenom izrazu.

τὴν τῶν πολεμίων ἐφορμὴν

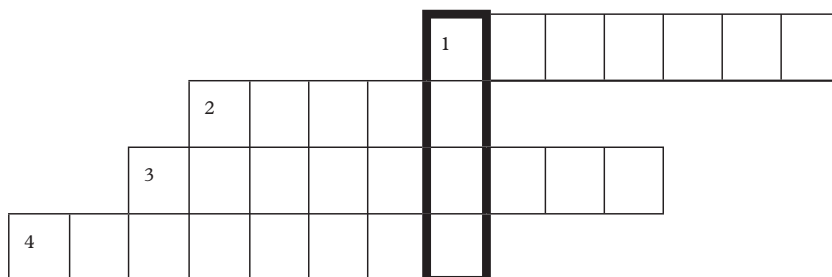
4. Dekliniraj osobnu zamjenicu za 2. lice plurala.

CIVILIZACIJA

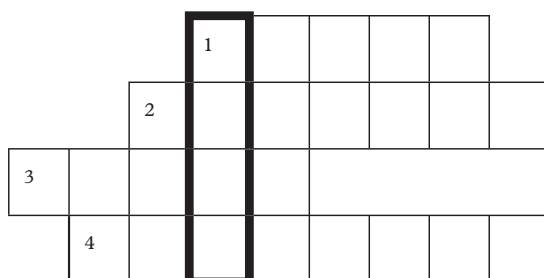
1. Ispuni križaljke tako da navedeš imena traženih bogova i božica na latinskom i grčkom jeziku pazeći pritom da grčka imena napišeš velikim slovima (kod diftonga svaki vokal upiši u posebnu kućicu). U označenom polju dobit ćeš ime jednoga boga na lat. i na grč. jeziku

- 1 božica mudrosti, rata, zaštitnica pravnog poretka i umjetnosti
- 2 božica lova i mjeseca, Apolonova sestra
- 3 glasnik bogova i pratilac mrtvih u podzemni svijet, bog trgovaca, hodočasnika i putnika
- 4 bog mora i prekomorske trgovine

latinski

grčki (velika slova)

2. Navedi čega je zaštitnik bog koji je rješenje križaljki iz zadatka br. 1.
3. Koja je najpoznatija građevina koju je sagradio Dedal?

RJEŠENJA

PRIJEVOD

a) Latinski jezik

Kada su se dovoljno poučili/bili poučeni,	1
odletjeli su.	1
Veseo Dedal reče:	1
»Evo, uzalud si nas, tiranine, utamničio/držao u zatvoru.	1
Ja sam doista završio ropstvo.«	1
Ali ubrzo/uskoro njegova radost	1
i oholost završavaju.	1
Kako je često opomenuo sina	1
da se vosak omekšava/topi na vrućini!	1
Kako je često opomenuo	1
da se ne približava užarenom/vrućem Febu!	1
Kamo sreće da je on poslušao!	1
Dječak već leti u visoko nebo/visinu,	1
već se omekšavaju uzice/spone otapaju,	1
već se čuje	1
»Oče, dođi!«	1
»Oče, pomози/priteci u pomoć!«	1
Već se strmoglavljuje u valove,	1
već ga grabe valovi/već je grabljen od valova,	1
već je ugrabljen.	1
Tužan je zatim pokopao mrtvog sina na otoku	1
koji je/se prema pokopanom nazvan/zove Ikarija.	1

b) Grčki jezik

»Saveznici žele	1
voditi lađe prema Istmu.	1
Ali ne nadaj se	1
da će se oni ondje zajedno boriti.	1
Više će svaki pojedini za sebe tražiti spas	1
i otići će kući.	1
Tako ćemo mi sami zbog neodlučnosti uništiti Grčku.	1
Jer naime nećemo biti dosta jaki (spremni), ako nismo zajedno,	1
zaustaviti navalu neprijatelja.	1
Perzijanci će biti gospodari,	1
a vi ćete plakati	1
i uzalud ponizno moliti bogove.	1
Bit će (ostat će) nam borba za slobodu.	1

Prijevod: 35 bodova

GRAMATIKA

a) Latinski jezik

1. eruditi erunt, avolabunt	2
2. monet (monebit, monuerit), appropinquet	2
3. optativni ili željni konjunktiv	1
4. a) gaudia eorum, b) adeste, c) servitia finivimus, d) patres, subvenite	4
5. a) oboediverat, b) vocetur	2

b) Grčki jezik

1. a) ἄγεις, ἦγες; b) ἐπορεύετο, πορεύεται	4
2. a) τοῦ Πέρσου κύριου, ᾧ Πέρσα κύριε, τοὺς Πέρσας κυρίους	3
b) τοῦ πλοίου παντός, ᾧ πλοῖον πᾶν, τὰ πλοῖα πάντα	3
3. τὰς τοῦ πολέμιου ἐφορμάς	1
4. ὑμεῖς, ὑμῶν, ὑμῖν, ὑμᾶς	1

Gramatika: 23 boda

CIVILIZACIJA

1. 1. MINERVA, 2. DIANA, 3. MERCURIUS, 4. NEPTUNUS, rješenje križaljke: MARS	4
1. ΑΘΗΝΑ(Η), 2. ΑΡΤΕΜΙΣ, 3. ΕΡΜΗΣ, 4. ΠΟΣΕΙΔΩΝ, rješenje križaljke: ΑΡΗΣ	4
2. Bog rata.	1
3. Labirint.	1

Civilizacija: 10 bodova

Ukupno: 68 bodova

KATEGORIJA: OPĆE GIMNAZIJE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

Postquam Claudius febris an insidiis oppressus est, cum¹ imperium tres atque viginti, aevi octogesimum unum annos egisset, Gaius Caesar cognomento Caligula ab omnibus imperator deligitur. Erat Claudio maior gratiā parentibusque. Namque per filiam suam proavus ei Augustus erat, genere materno Agrippa et Drusus, Germanici pater, avi erant. Qua de causa² nitebantur omnes casum³ tam illustris familiae lenire adolescentuli spe⁴, quia natus in exercitu erat et legionibus carus acceptusque habebatur. Similem fore⁵ suis credebant.

Denique nactus⁶ potestatem, ut⁷ talia ingenia solent, tempus cum populo, inter patres⁸, cum militibus gessit; et cum⁹ delata aliqua coniuratio est negavit convenisse in¹⁰ eum. Sed multos cecidit innocentes et beluae ingenium exseruit¹¹; multiplicique clade orbem terrarum foedabat. Indigno modo vitae habitus¹² deorum illudebat; ob incestum se Iovi parem esse¹³ proclamavit.

Komentar:

¹ cum = kad/nakon što

² qua de causa = stoga/zato

³ casus, us, m. = nesreća

⁴ spe (poveži s adolescentuli) = prevedi: nadom u

⁵ fore = futurum esse

⁶ nactus = nanciscor 3. nactus/nactus sum = domoći se, prevedi gl. pril. na -vši

⁷ ut = kako, kao što

⁸ patres = senatores

⁹ cum = kad

¹⁰ in = protiv

¹¹ exseruit = pokazao je

¹² habitus, us, m. = običaj

¹³ par esse (+ dat) = biti jednak

GRAMATIKA

- Sljedeće riječi pronađi u tekstu i odredi im službu u rečenici.
  - cognomento*
  - legionibus*
  - habitus*
- Sljedećim sintagmama iz teksta promijeni broj.
  - qua de causa*
  - talia ingenia*
- Napiši ostale stupnjeve sljedećih pridjeva iz teksta u istom rodu, broju i padežu.
  - maior*
  - illustris*
  - innocentes*
- Riješi matematičke zadatke. Rješenja izrazi rimskim brojkama.
  - LXXXI – XXIII =
  - XXXI + XV =
- Prijedlozima iz teksta pridruži odgovarajući oblik imenice u zagradi.
  - cum* _____ (*pater, tris, m.*)
  - inter* _____ (*coniurati, orum, m.*)
- Sljedećim glagolskim oblicima promijeni način, a zadrži isto lice, broj, vrijeme i stanje.
  - est*
  - egisset*
  - nitebantur*

CIVILIZACIJA

- Poveži dijelove poslovice i prevedi ih (samo je pet točnih odgovora).

A	<i>Verba volant</i>	1	<i>malus finis</i>
B	<i>Nulla dies</i>	2	<i>ad astra</i>
C	<i>Mali principii</i>	3	<i>scripta manent</i>
D	<i>Inter arma</i>	4	<i>consentire videtur</i>

E	<i>Qui tacet</i>	5	<i>consultori pessima res</i>
		6	<i>silent Musae</i>
		7	<i>sine linea</i>

Uz broj upiši odgovarajuće slovo i prijevod izreke.

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

RJEŠENJA

PRIJEVOD

Pošto je Klaudije oboren	1
vrućicom ili zasjedom/zavjerom,	1
Nakon što/kad je proveo 23 godine vladavine,	1
(i) 81 godinu života,	1
od svih je za cara izabran	1
Gaj Cezar, nadimkom Kaligula.	1
Bio je veći od Klaudija	1
po ugledu/utjecaju i roditeljima.	1
Naime, po svojoj je kćeri	1
njemu pradjed bio August,	1
a po majčinskom rodu	1
Agripa i Druz, Germanikov otac,	1
bili su mu djedovi.	1
Stoga/zato su se svi trudili	1
nesreću tako ugledne obitelji	1
ublažiti nadom u mladića,	1
jer je bio rođen među vojskom,	1
a smatralo se da je i drag i prihvatljiv legijama.	1
Vjerovali su	1
da će biti sličan svojim.	1
Domogavši se napokon moći,	1
kako takvi umovi običavaju,	1
provodio je vrijeme s narodom, među senatorima, s vojnicima;	1
i kada je bila dojavljena neka urota	1
zanijekao je	1
da se sastala protiv njega.	1
Ali, poklao je mnoge nevine	1
i pokazao je duh zvijeri/nemani;	1
i mnogostrukim je ubojstvima kaljao svijet.	1
Sramotnim načinom života	1

ismijavao je običaje bogova	1
i proglasio je	1
da je zbog rodoskvrnuća sličan Jupiteru	1

Prijevod: 33 boda

GRAMATIKA

1. a) cognomento, priložna oznaka	1
b) legionibus, indirektni objekt	1
c) habitus, direktni objekt	1
2. a) qua de causa, quibus de causis	1
b) talia ingenia, tale ingenium	1
3. a) magnus, maximus	1
b) illustrioris, illustrisimae	1
c) innocentiores, innocentissimos	1
4. LVIII	1
XLVI	1
5. cum patre	1
inter coniuratos	1
6. sit	1
egerat	1
niterentur	1

Gramatika: 15

CIVILIZACIJA

A – 3 Riječi lete, napisano ostaje.	1
B – 7 Nijedan dan bez crte/poteza.	1
C – 1 Loš početak lošeg završetka. (Loš početak ima loš završetak.)	1
D – 6 Među oružjem Muze šute.	1
E – 4 Tko šuti, čini se da se slaže. (Čini se da se slaže onaj koji šuti.)	1

Civilizacija: 5 bodova

Ukupno: 53 boda

KATEGORIJA: SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠKOLE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Corpus humanum quattuor membra habet: duo brachia et duo crura. Bracchium membrum est et crus membrum est. In brachio est manus, in crure pes. Duae manus et duo pedes in corpore humano sunt. In corpore unum caput est. In capite sunt oculi et aures, nasus et os. Super fronte crinis est. Crinis virorum non tam longus est quam crinis feminarum. Supra oculos frons est. In oculis genae sunt. Post frontem est cerebrum.

GRAMATIKA

1. Sljedeće stihove dopuni ponuđenim riječima pazeći na smisao, odgovarajući padež, rod i broj. (*medicus, esse*)

*Nuper erat _____, nunc _____ vespillo Diaulus:
Quod vespillo facit, fecerat et medicus.*

(Marcijal, I, 48)

2. Zaokruži slovo ispred rečenica koje su gramatički ispravno napisane.

- A *Aegrotus remedium laudabit.*
- B *Magister discipulae librum medicum praebent.*
- C *Aegrota curanda est.*

3. Riječi u zagradama stavi u odgovarajući rod, broj i padež, tako da rečenica bude gramatički ispravna.

Partes _____ (corpus) sunt _____ (tres): caput, truncus, membra. Membra etiam _____ (artus) sive extremitates appellantur.

Pars _____ (caput) cranium est. Cranium _____ (crinis, pl.) ornatur. In cavo _____ (cranium) cerebrum est. _____ (pars) anterior _____ (caput) facies est.

4. Dopuni rečenice odgovarajućim oblikom zamjenice navedene u zagradi (pazi na padež, rod i broj).

a) *Magistra _____ (ego) interrogat.*

- b) _____ (*iste*) *amici librum* _____ (*meus*) *legunt*.
 c) _____ (*ille*) *aegroti* _____ (*hic*) *medicum laudant*.

5. Glagole u zagradama stavi u odgovarajući oblik indikativa.

- a) *Aegroti in clinicam* _____. (*ire*, prezent)
 b) *Medicus morbos* _____. (*cognoscere*, perfekt aktivni)
 c) *Aegrotae* _____. (*curare*, perfekt pasivni)
 d) *Puer sanus* _____. (*esse*, prezent)
 e) *Bonus liber* _____ (*delectare*, futur I aktivni) *vos et*
 _____ (*docere*, futur I aktivni).

STRUČNI VOKABULAR I CIVILIZACIJA

1. U sljedećim rečenicama nedostaju nazivi za pojedine dijelove tijela. Dopuni ih odgovarajućim nazivom pazeći na padež i broj (navedena su početna slova traženih riječi, te broj slova svake riječi).

*Collum c_____ t_____ iungit. Partes t_____ sunt: p_____,
 venter sive a _____, d_____.*

2. Prevedi sljedeće izraze.

- a) *per os*
 b) *intra venas*
 c) *iniectio subcutanea*
 d) *per vaginam*
 e) *radix nasi*
 f) *remedia separanda*
 g) *sub lingua*
 h) *ad usum externum*
 i) *ad miscendum*

3. Objasni o kakvoj se upali radi.

- a) *faringitis* = upala _____
 b) *bronhitis* = upala _____
 c) *gastroenteritis* = upala _____

4. Objasni što znače navedene riječi.

- a) *onkologija* = _____
 b) *dermatitis* = _____
 c) *nefrologija* = _____

5. Kako glasi Celzovo ime na latinskom?

RJEŠENJA

PRIJEVOD

Ljudsko tijelo	1
ima četiri uda:	1
dvije ruke	1
i dvije noge.	1
Ruka je ud	1
i noga je ud.	1
Na ruci	1
je šaka	1
(a) na nozi stopalo.	1
Dvije šake	1
i dva stopala	1
nalaze se/jesu na ljudskom tijelu.	1
Na tijelu	1
je jedna glava,	1
Na glavi su	1
oči i uši,	1
nos i usta.	1
Iznad čela	1
je kosa.	1
Kosa muškaraca/Muška kosa	1
nije tako duga	1
kao kosa žena/ženska kosa.	1
Iznad/Povrh očiju	1
je čelo.	1
U očima	1
su zjenice.	1
Iza čela	1
je mozak.	1

Prijevod: 28 bodova

GRAMATIKA

1. medicus, est	2
2. A, C (napomena: bod nose oba točna odgovora, nema ½ boda)	1
3. corporis, tres; artus; capitis; crinibus; cranii; pars, capitis	8
4. a) me, b) isti, meum, c) illi, hunc	5
5. a) eunt, b) cognovit, c) curatae sunt, d) est, e) delectabit, docebit	6

Gramatika: 22 boda

STRUČNI VOKABULAR I CIVILIZACIJA

1.	caput, trunco; trunci, pectus, abdomen, dorsum	6
2.	a) kroz usta, b) u vene, c) injekcija koja se daje pod kožu, d) kroz rodnicu, e) korijen nosa, f) lijekovita sredstva koja treba odvojeno držati, g) ispod jezika, h) za vanjsku upotrebu, i) za miješanje	9
3.	a) ždrijela, b) sluznice bronha, c) želuca i crijeva.	3
4.	a) nauka o oteklinama, tumorima, b) upala kože, c) nauka koja se bavi bolestima bubrega	3
5.	Aulus Cornelius Celsus	1

Stručni vokabular i civilizacija: 22 boda

Ukupno: 72 boda

KATEGORIJA: LATINSKI JEZIK ZA KLASIČNE GIMNAZIJE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

M. T. Cicero, *De oratore*

Jedan od sudionika rasprave kritizira neke postupke grčkih retora, osobito kada poučavaju o stvarima u kojima sami nemaju iskustva. Kao primjer navodi događaj iz života slavnoga punskoga vojskovođe Hanibala. Poražen od Rimljana u Drugom punskom ratu, sklonio se kod Antioha, sirijskoga kralja, gdje je na poziv domaćina prisustvovao izlaganju filozofa Formiona.

Nec mihi opus est¹ Graeco aliquo doctore, qui mihi pervulgata praecepta decantet², cum³ ipse numquam forum⁴, numquam ullum iudicium aspexerit, ut Peripateticus ille Phormio. Cum Hannibal Carthagine expulsus Ephesum ad Antiochum venisset exsul proque eo, quod⁵ eius nomen erat magnā apud omnes gloriā, invitatus esset ab hospitibus suis, ut eum, quem dixi, audiret; locutus esse dicitur homo copiosus aliquot horas de imperatoris officio et de omni re militari⁶.

Tum, cum ceteri, qui illum audiverant, vehementer essent delectati⁷, quaerebant ab Hannibale, quidnam⁸ ipse de illo philosopho iudicaret: hic Poenus non optime Graece, sed tamen libere respondisse fertur, multos se deliros senes saepe vidisse, sed qui magis quam Phormio deliraret vidisse neminem. Neque me hercule⁹ iniuriā; quid¹⁰ enim aut adrogantius aut loquacius fieri potuit quam Hannibali, qui tot annis de imperio cum populo Romano, omnium gentium victore, certavisset, Graecum hominem, qui numquam hostem, numquam castra vidisset, praecepta de re militari dare? Hoc mihi¹¹ facere omnes isti, qui de arte dicendi praecipiant¹², videntur; quod enim ipsi experti non sunt, id docent ceteros.

Komentar:

¹ opus est – treba

² decanto, l. – pričati o

³ cum – cum concessivum

⁴ forum, i, n. – sud

⁵ proque eo, quod – i budućí da

⁶ de omni re militari – o vojništvu uopće

⁷ delecto, l. (u pasivu) – biti oduševljen

⁸ quidnam – što (li)

⁹ me hercule – tako mi Herkula! (doista!)

¹⁰ Poredaj: quid enim... fieri potuit quam Graecum hominem, qui numquam... muneris attigisset, ...praecepta de re militari dare Hannibali, qui tot... victore certavisset

¹¹ Poveži: mihi... videntur

¹² praecipio, 3. – savjetovati

ZADACI

1. Prepozna i objasni sintaktički (sintaksa padeža!) oblike *Carthagine* i *Ephesum*.
2. Nađi u tekstu sva tri nominativa s infinitivom (navedi glavni glagol, nominativ i infinitiv).
3. Gdje je i koje godine Hanibal poražen?
4. Navedi još dva Ciceronova retorička djela na hrvatskom i latinskom.

RJEŠENJA

PRIJEVOD

I ne treba mi nekakav grčki učitelj	1
da mi priča o veoma poznatim pravilima,	1
iako sâm nije nikada vidio sud, nikada nijednu parnicu	1
kao onaj peripatetičar Formion.	1
Kad je Hanibal protjeran iz Kartage kao	
prognanik došao u Efez k Antiohu,	2
i budući da njegovo ime bijaše/bilo je kod svih u velikoj slavi,	1
bio je pozvan od svojih domaćina	1
da onoga, kojeg sam spomenuo, poslušaj;	1
priča se da je rječiti čovjek govorio	1
nekoliko sati o dužnosti zapovjednika i vojništvu uopće.	1
Tad, kad su ostali, koji su ga bili slušali	1
bili silno oduševljeni,	1
pitali su Hanibala	1
što li sâm misli o onom filozofu:	1
priča se da je ovaj Punjanin odgovorio	1
ne najbolje grčki/na grčkom, ali ipak iskreno	1

da je on često vidio mnoge bezumne starce,	1
ali da nije vidio nikoga tko bi buncao više od Formiona.	1
I doista s punim pravom;	1
što je naime moglo biti ili drskije ili brbljavije	1
nego da čovjek Grk	1
koji nikada nije vidio neprijatelja, nikada tabor,	1
daje savjete o vojništvu Hanibalu,	1
koji se tolike godine borio za vlast s rimskim narodom,	
pobjednikom nad svim narodima.	1
Čini mi se da to rade svi oni	1
koji o govorničkoj vještini savjetuju,	1
u onome, naime, što sami nisu iskusili,	1
to/u tome poučavaju druge.	1

Prijevod: 29 bodova

ZADACI

1. Carthagine = ablativ odvajanja	1
Ephesum = akuzativ cilja	1
2. homo copiosus locutus esse dicitur	1
hic Poenus respondisse fertur	1
isti facere (mihi) videntur	1
3. Kod Zame, 202. pr. Kr.	1
4. Brut (Brutus)	1
O najboljoj vrsti govornika (De optimo genere oratorum)	1

Zadaci: 8 bodova

Ukupno: 37 bodova

KATEGORIJA: GRČKI JEZIK ZA KLASIČNE GIMNAZIJE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

Herodot, *Povijesti*, IX

Nakon perzijskoga poraza kod Salamine, perzijski vojskovođa Mardonije potiče Perzijance, još uvijek neporažene na kopnu, da se sukobe s Grcima. Ohrabruje ih drevnim proročanstvom koje navješćuje perzijsku pobjedu. Herodot, autor ovih redaka, vidi to proročanstvo u drugom svjetlu.

Μεταπεμψάμενος ὁ Μαρδόνιος τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἑωυτοῦ ἐόντων¹ Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς εἰρώτα εἶ τι εἶδειεν λόγιον περὶ Περσέων ὡς διαφθερέονται² ἐν τῇ Ἑλλάδι. Σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων αὐτός γε Μαρδόνιος ἔλεγε· Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδέν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς³ εὔ ἐπίσταμαι. Ἔστι λόγιον ὡς χρεόν ἐστι Πέρσας ἀπικομένους⁴ ἐς τὴν Ἑλλάδα διαρπάσαι τὸ ἱρόν⁵ τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. Ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρόν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαπράξειν, ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίας⁶ οὐκ ἀπολεόμεθα. Ἦδεσθε τοῦδε εἵνεκα ὡς⁷ περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων.

Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμόν, τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν⁸, ἐς Ἴλλυρίους οἶδα πεποιημένον ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας⁹.

Komentar:

Vodi računa o tome da je tekst u jonskom dijalektu! (Čuvaju se i nestegnuti oblici.)

¹ τῶν μετ' ἑωυτοῦ ἐόντων = koji su bili s njim

² ὡς διαφθερέονται – prevedi izričnom rečenicom

³ ὡς = jer

⁴ ἀπικομένους = ἀφικομένους

⁵ τὸ ἱρόν = svetište

⁶ τῆς αἰτίας = τῆς αἰτίας

⁷ ὡς = jer

⁸ ...τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν,... = ...za koje je Mardonije rekao da se odnosi na Perzijance,...

⁹ poredaj τὸν χρησμόν,... ἐς Ἴλλυρίους πεποιημένον ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας

ZADACI

1. Odredi gramatički oblik sljedećim glagolima.
  - a) *εἰρώτα*
  - b) *τολμᾶτε*
  - c) *ἀπολέσθαι*
2. Navedi naziv sljedeće konstrukcije.

σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων
3. Na koja četiri načina Herodot bira podatke za pisanje svojih *Ἱστορίαι*? (Napiši na hrvatskom.)
4. Kako je Ciceron nazvao Herodota? (Napiši na latinskom.)

RJEŠENJA

PRIJEVOD

Mardonije pozvavši k sebi	1
zapovjednike četa	1
i grčke vođe	1
koji su bili s njim,	1
pitao je znaju li za neko	1
proročanstvo o Perzijancima	1
da će poginuti/stradati u Grčkoj.	1
Budući da su pozvani (vijećnici) šutjeli,	1
sam Mardonije je rekao:	1
»Dakle, budući da vi ili ne znate ništa,	1
ili se ne usuđujete reći,	1
reći ću ja	1
jer dobro znam.	1
Postoji proročanstvo da je nužno	1
da Perzijanci koji su stigli u Grčku,	1
unište svetište u Delfima,	1
(pa da) nakon pljačke svi poginu.	1
Budući da mi upravo to znamo,	1
nećemo niti ići u to svetište,	1
niti ćemo nastojati uništiti (ga)	1
i zbog toga razloga nećemo poginuti.	1
Zato uživajte/radujte se	1
jer ćemo mi nadvladati Grke.«	1
Ja znam da je	1

to proročanstvo,	1
za koje je Mardonije rekao da se odnosi na Perzijance,	1
načinjeno/prorečeno za Ilire, a ne za Perzijance.	1

Prijevod: 27 bodova

ZADACI

1. a) 3. l. sg. imperfekta akt.	1
b) 2. l. pl. ind. prez. akt.	1
c) infinitiv aorista med.	1
2. genitiv apsolutni	1
3. što je sam vidio,	1
što je sam čuo,	1
što je od drugih doznao,	1
što je po svom mišljenju smatrao istinitim	1
4. Pater historiae	1

Zadaci: 9 bodova

Ukupno: 36 bodova

DRŽAVNO NATJECANJE U POZNAVANJU KLASIČNIH JEZIKA

Dubrovnik, 25. – 28. travnja 2007.

TESTOVI S RJEŠENJIMA

KATEGORIJA: LATINSKI I GRČKI JEZIK ZA OSNOVNE ŠKOLE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Podcrtane riječi nalaze se u komentaru.

a) Latinski jezik

Proculus Iulus, ut traditur, in contionem prodit. »Quirites,« inquit »Romulus parens urbis huius, mihi obviam venit. Cum perfusus horrore venerabundus adstitissem, 'Abi, nuntia' inquit 'Romanis caelestes ita velle, ut mea Roma caput orbis terrarum sit. Ita posteris tradite nullas opes humanas armis Romanis resistere posse.'« Mirum, quantum illi viro nuntianti haec fides fuerit et quantum desiderium Romuli apud plebem exercitumque.

Komentar:

Proculus Iulus = Prokul Jul, rimski senator; ut = kako; prodo, 3. = pojaviti se; cum... adstitissem = cum causale; venerabundus = pun strahopoštovanja; velle = verba postulandi; caput = glavni grad; mirum sc. est; haec = direktni objekt; Romuli = objektni genitiv

b) Grčki jezik

Περικλῆς ἦν οἴκου καὶ γένους λαμπροτάτου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν Μυκάλῃ τοὺς Περσῶν στρατηγοὺς ἐνίκησεν. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἔγγονον Κλεισθένους ἦν, ὃς κατέλυσε τὴν Πεισιστρατίδου τυραννίδα καὶ πολιτείαν ἀρίστην πάντων κατέστησεν. Αὕτη κατὰ ὕπνους ἔδοξε τίκτειν λέοντα, καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐγέννησε Περικλέα. Οὗτος τὴν τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἐκ μεγάλης μεγίστην ἐποίησεν.

Komentar:

Tekst govori o Periklu, jednom od najslavnijih Atenjana i njegovu podrijetlu.

Περικλῆς, οὗς, ὁ = Periklo; εἶναι + gen = biti iz; Μυκάλη, ἡ = Mikala, rt u Joniji; ἔγγονος, ἡ = unuka; Κλεισθένης, ὁ = Klisten; κατέλυσε < καταλύω; Πεισιστρατίδης, ὁ = Pizistratid; κατέστησεν < καθίστημι = postaviti; κατὰ = u; ἔδοξε + inf. = mislila je da; λέοντα = direktni objekt od τίκτειν; μεθ' = μετά = nakon; ἐγέννησε >γεννάω

GRAMATIKA

a) Latinski jezik

1. Glagolima, koji su navedeni u infinitivu prezenta, napiši tražene oblike u istom stanju u kojem je zadani glagol.

3. l. sg. ind. prez.   2. l. sg. konj. impf.   3. l. pl. ind. plpf.

- a) *velle*
- b) *posse*
- c) *tradi*

2. Navedenim sintagmama promijeni broj.

- a) *parens urbis huius*
- b) *illo viro nuntianti*
- c) *nullas opes humanas*
- d) *apud plebem exercitumque*

3. Prevedi sljedeću rečenicu na latinski.

Rekao si, Romule, da ćeš svoj Rim učiniti glavnim gradom svijeta.

b) Grčki jezik

1. Stavi imenicu u ispravan padež ovisno o prijedlogu iza kojeg stoji i prevedi dobiveni prijedložni izraz.

- a) ἐν Μυκάλῃ – ἐκ _____
- b) κατὰ ὕπνους – ἐν _____
- c) ἐκ μεγάλης πόλεως – εἰς _____

2. Zadani oblik pridjeva prebaci u ženski rod istog pridjeva u istom padežu i broju.

πάντων

3. Navedenim imenicama promijeni broj.

- a) ἡ μήτηρ
- b) τὸν λέοντα

4. Prevedi na grčki.

- a) *isti Atenjanin*
- b) *sam Atenjanin*

CIVILIZACIJA

1. Poveži majke i sinove.

A Tetida	1 Eneja
B Venera	2 Edip
C Jokasta	3 Heraklo
D Alkmena	4 Ahilej

2. Tko je bio *nomenclator*?

3. Uz koga se veže izreka: »Scio me nihil scire.«

4. Dopuni.

- a) *Veni, vidi, _____.*
- b) *Historia est _____ vitae.*
- c) *Carpe _____.*

5. Gdje je bila najpoznatija pomorska bitka u grčko-perzijskim ratovima?

RJEŠENJA

PRIJEVOD

a) Latinski jezik

Prokul Jul se, kako se priča, pojavi u skupštini.	1
»Kviričani,« reče, »Romul,	1
otac ovog grada,	1
došao mi je u susret.	1
Budući da sam obuzet strahom	1
pun strahopoštovanja zastao,	1
reče: Pođi, javi Rimljanima	1

da tako žele nebesnici	1
da moj Rim	1
bude glavni grad svijeta.	1
Tako prenesite potomcima	1
da se nikakve ljudske snage	1
ne mogu oduprijeti rimskom oružju.»	1
Čudno, koliko je bilo povjerenje u onog čovjeka koji je ovo javio	2
i kolika je bila želja za Romulom kod naroda i vojske.	1

b) Grčki jezik

Periklo je bio/bijaše	1
iz najuglednije/vrlo ugledne kuće i roda.	1
Njegov je otac	1
kod Mikale pobijedio	1
perzijske vojskovođe.	1
Njegova je majka	1
bila unuka Klistena,	1
koji je srušio/razorio/uništio tiraniju/ neograničenu vladavinu Pizistratida	1
i državu najbolju od svih	1
je postavio.	1
Ta/ona je u snovima pomislila	1
da rađa lava,	1
i nakon nekoliko dana	1
rodila je Perikla.	1
Taj/on je grad Atenjana (atenski grad)	1
od/iz velikog načinio najvećim (najmoćnijim).	1

Prijevod: 32 boda

GRAMATIKA

a) Latinski jezik

1. a) vult, velles, voluerant	3
b) potest, posses, potuerant	3
c) traditur, tradereris, traditi, ae, a erant	3
2. a) parentes urbium harum	1
b) illis viris nuntiantibus	1
c) nullam opem humanam	1
d) apud plebes exercitusque	1
3. Dixisti, Romule, te Romam tuam caput orbis terrarum/mundi facturum esse.	3
(Dixisti, Romule – 1 bod; te facturum esse – 1 bod; Romam tuam caput orbis terrarum/mundi – 1 bod)	

b) Grčki jezik

1.	a) ἐκ Μυκάλης = iz Mikale	2
	b) ἐν ὕπνοις = u snovima	2
	c) εἰς μεγάλην πόλιν = u veliki grad	2
2.	πασῶν	1
3.	a) αἱ μητέρες	1
	b) τοὺς λέοντας	1
4.	a) ὁ αὐτὸς Ἀθηναῖος	2
	b) αὐτὸς ὁ Ἀθηναῖος/ὁ Ἀθηναῖος αὐτός	2

Gramatika: 29 bodova

CIVILIZACIJA

1.	A – 4, B – 1, C – 2, D – 3	4
2.	Rob koji je došaptavao imena prolaznika svom gospodaru.	1
3.	Uz Sokrata.	1
4.	a) vici, b) magistra, c) diem	3
5.	U Salaminskom tjesnacu/kod Salamine.	1

Civilizacija: 10 bodova

Ukupno: 71 bod

KATEGORIJA: OPĆE GIMNAZIJE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

Publije Scipion u snu susreće svog oca, koji mu pokazuje zagrobni život. Obuzet željom za ocem i potaknut vizijama on zaželi odmah prijeći k njemu. Otac mu, međutim, otkriva zašto to nije moguće.

»Non est ita« inquit ille. »Nisi enim deus is, cuius hoc templum est omne, quod conspicis, istis te corporis vinculis liberaverit¹, huc tibi aditus patere non potest. Homines enim sunt sub hac lege generati, ut tuerentur² illum globum, quem in hoc templo vides, quae terra dicitur, iisque animus datus est ex illis sempiternis ignibus, quos stellas vocatis. Eae globosae et divinis formatae mentibus, circulos suos conficiunt celeritate mirabili. Quare et tibi, Publi, et piis omnibus retinendus animus est in vinculis corporis. Hominibus enim iniussu deorum, ex vita migrandum non est. Sed tu sic, Scipio, ut³ avus hic tuus, ut ego, qui te genui, iustitiam cole et pietatem! Ista vita via est in caelum et in hunc coetum hominum, qui iam vixerunt et corpore laxati⁴ illum incolunt locum, quem vides.«

Komentar:

¹ Nisi enim deus... te liberaverit = ako te naime bog ne oslobodi

² ut tuerentur = prevedi namjernom rečenicom; tueor, 2. = čuvati

³ ut... ut = kao... kao

⁴ laxo, 1. = osloboditi

GRAMATIKA

1. Sljedeće riječi pronađi u tekstu i odredi im službu u rečenici.

a) *quod*

b) *istis*

c) *eae*

2. Odredi vrstu sljedeće zavisno složene rečenice.

quem in hoc templo vides

3. Od kojih je dviju riječi nastao pridjev *sempiternus*? Napiši latinske riječi i njihovo značenje.

4. Rečenicu napiši tako da je pretvoriš u konstrukciju akuzativa s infinitivom.
Pater dicit: »Homines sub hac lege generati sunt.«
5. Sljedećim glagolskim oblicima promijeni način, pazeći da zadržiš isto lice, broj, stanje i vrijeme.
a) *est*
b) *tuerentur*
c) *vides*
6. Pronađi u tekstu dvije konstrukcije, ispiši ih sa svim glavnim dijelovima i odredi koje su!
7. Sljedećim sintagmama iz teksta promijeni broj, ali ih ostavi u istom padežu.
a) *deus is*
b) *hoc templum*
c) *hac lege*

CIVILIZACIJA

1. »Ceterum censeo Carthaginem esse delendam« semper dicebat:
A *Cicero*
B *Cato Maior*
C *Cornelius Sulla*
2. Publio Scipioni cognomen erat:
A *Britannicus*
B *Hispaniensis*
C *Africanus*
3. Romani cum Poenis bella gerebant:
A *tria*
B *quattuor*
C *duo*
4. Regina Carthaginiensis erat:
A *Daphne*
B *Cleopatra*
C *Dido*

5. Clarissimus dux, qui ante portas Romae venit:

- A *Hannibal*
- B *Hasdrubal*
- C *Iugurtha*

6. Dux Carthaginiensis trans Alpes venit cum:

- A *tauris*
- B *leonibus*
- C *elephantibus*

RJEŠENJA

PRIJEVOD

»Nije tako«	1
reče on.	1
»Naime, ako te onaj bog,	1
čiji je sav ovaj hram,	1
koji gledaš,	1
ne oslobodi tih okova tijela,	1
ne može ti se otvoriti/bit i otvoren pristup/ulaz ovamo.	1
Ljudi su, naime, rođeni	1
pod ovim zakonom	1
da čuvaju onu kuglu,	1
koju vidiš u ovom hramu,	1
a koja se naziva zemlja,	1
i dan im je duh	1
od/iz onih vječnih plamenova,	1
koje nazivate zvijezdama.	1
One okrugle i oblikovane božanskim umovima	1
svoje krugove završavaju	1
začudnom/zamjernom brzinom.	1
Stoga i ti, Publije, i svi pobožni	1
morate zadržati duh	1
u okovima tijela.	1
Ljudi, naime, ne smiju odlaziti iz života/umirati	2
bez zapovijedi bogova.	1
Nego ti Scipione tako štuj pravednost i pobožnost	1
kao ovaj tvoj djed	1
i kao ja koji sam te rodio!	1
Taj je život put u nebo	1
i u ovaj skup ljudi,	1
koji su već živjeli,	1
i oslobođeni tijela	1

nastanjuju ono mjesto,	1
koje vidiš.	1

Prijevod: 33 boda

GRAMATIKA

1. a) direktni objekt	1
b) atribut	1
c) subjekt	1
2. odnosna	1
3. semper (uvijek) i aeternus (vječan)	1
4. Pater dicit homines sub hac lege generatos esse.	2
5. a) sit	1
b) tuebantur	1
c) videas	1
6. Animus retinendus est – perifrastična konjugacija pasivna	2
Migrandum non est – perifrastična konjugacija pasivna	2
7. a) dei/dii/di ii/ei	1
b) haec templa	1
c) his legibus	1

Gramatika: 17 bodova

CIVILIZACIJA

1. B	1
2. C	1
3. A	1
4. C	1
5. A	1
6. C	1

Civilizacija: 6 bodova

Ukupno: 56 bodova

KATEGORIJA: SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠKOLE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

Si lingua resoluta est¹, quod interdum per se, interdum ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur², oportet³ guttur aquā, in qua vel thymum vel hyssopum⁴ vel menta decocta sit, lavare; aquam bibere; caput et os et ea, quae sub mento sunt, et cervicem vehementer perfricare; manducare quae sunt acerrima, id est sinapi, alium; magna vi luctari, ut verba exprimantur⁵; caput saepe aqua frigida perfundere; nonnumquam multam edere radiculam⁶, deinde vomere.

Komentar:

¹ resolvo, 3. solvi, solutum = (ovdje) omlitaviti, omlohaviti

² explico, 1. = (u pas. ovdje) razumjeti se

³ oportet = odnosi se na sve infinitive u tekstu

⁴ hyssopum, i, n. = (biljka) miloduh, sipan

⁵ exprimo, 3. = (u pas. ovdje) istisnuti

⁶ radícula, ae, f. = žilica, korjenčić (biljke)

GRAMATIKA

1. Sljedeće stihove dopuni ponuđenim riječima pazeći na smisao, odgovarajući padež, rod i broj. (*iuvenis, studiosus, avunculus, fortis, laboriosus*)

Vivant omnes _____

Nobiles _____ !

Vivant et _____

Cognati, homunculi

_____, _____

2. Zaokruži slovo ispred rečenica koje su gramatički ispravno napisane.

A *Sanus esse videmini.*

B *Marcus dicit se sanum esse.*

C *Vita nostra brevis est.*

D *Aegrotus in clinicam it, ut medicum videt.*

3. Glagole u zagradama stavi u ispravne oblike.

- a) *Marcus timet, ne parentes in scholam _____ (venire).*
- b) *Sanus _____ videtur (esse).*
- c) *Rogo, quid _____ (agere, vos).*
- d) *Duobus litigantibus tertius _____ (gaudere).*

4. Riječi u zagradama stavi u odgovarajući rod, broj i padež, tako da rečenica bude gramatički ispravna.

*Aegyptii _____ (antiquus) iam de _____ (inflammatio, pl.)
multa _____ (scire, ind. perf.). Hippocrates, _____ (ille)
Graecus, pater _____ (medicina), _____ (inflammatio)
externas _____ (bonus, prilog) scivit.*

5. U svakoj rečenici nalazi se jedna pogreška. Pronađi je i ispravi.

- a) *Vides aegrotos a medici amari.*
- b) *Cum tacent, clamarent.*
- c) *Aesculapius, quoniam medicinam paulo subtilius excoluit, in deorum
numerorum receptus est.*

STRUČNI VOKABULAR I CIVILIZACIJA

1. U sljedećim rečenicama nedostaju nazivi za pojedine dijelove tijela. Dopuni ih odgovarajućim nazivom pazeći na padež, rod i broj.

*Extremities superiores et _____ sunt. Partes _____
superiorum sunt: _____, cubitum, _____, _____.*

2. Prevedi sljedeće izraze.

- a) *compositus*
- b) *depuratus*
- c) *sub cutem*
- d) *pro adultis*
- e) *musculus erector spinae*
- f) *corona dentis*
- g) *remedium adiuvans*
- h) *abortus imminens*

3. U ovom zadatku navedene su neke od najčešćih kratica koje se koriste u recepturi. Napiši kako se trebaju čitati, te što znače.

- a) *M.*
- b) *add.*

- c) *ad. oll.*
- d) *pro infant.*

4. Napiši stručni naziv za sljedeće upale.
- a) upala debelog crijeva
  - b) upala mokraćne cijevi
  - c) upala dušnika
5. Koga su Grci slavili kao boga liječništva?
6. Poznata je Hipokratova _____ .
7. Čije je djelo *De medicina*?

RJEŠENJA

PRIJEVOD

Ako je jezik mlohav/paraliziran	1
što se događa/nastaje	1
katkada samo od sebe	1
a katkada zbog neke bolesti	1
tako da	1
ljudski govor	1
se ne razumije	1
treba ispirati/isprati	1
grlo vodom	1
u kojoj	1
dušica, miloduh ili metvica	1
bila bi ukuhana/je bila ukuhana	1
(treba) piti vodu	1
glavu i usta/lice	1
i ono	1
što se nalazi pod bradom	1
i vrat	1
(treba) žestoko/silno protrljati	1
(treba) žvakati	1
ono što je vrlo ljuto/oštro/resko	1
to jest gorušicu i češnjak	1
(treba) napinjati se/boriti se velikom snagom/svom snagom	1
da se izgovore/izmame/iscijede riječi	1
(treba) često glavu polijevati	1
hladnom vodom	1

ponekad (treba) jesti puno korjenčića/žilica	1
a potom povraćati.	1

Prijevod: 27 bodova

GRAMATIKA

1. iuvenes, studiosi, avunculi, fortes, laboriosi	5
2. B i C (napomena: bod nose oba točna odgovora, nema ½ boda)	1
3. a) veniant, b) esse, c) agatis, d) gaudet	4
4. antiqui, inflammationibus, sciverunt, ille, medicinae, inflammationes, bene.	7
5. a) a medici – a medico	2
b) clamarent – clamant	2
c) numerorum – numerum	2

Gramatika: 23 boda

STRUČNI VOKABULAR I CIVILIZACIJA

1. inferiores, extremitatum, brachium, antebrachium, manus	5
2. a) sastavljen, b) očišćen, c) pod kožu, d) za odrasle, e) mišić podizač kralježnice, f) zubna kruna, g) pomoćno sredstvo h) prijeteći pobačaj	8
3. a) misce, misceatur = promiješaj, neka se promiješa; b) adde = dodaj; ad ollam = u lonac/lončić/posudu; d) pro infantibus = za djecu	4
4. a) kolitis, b) uretritis, c) bronhitis	3
5. Eskulapa	1
6. zakletva	1
7. Celzovo	1

Stručni vokabular i civilizacija: 23 boda

Ukupno: 73 boda

KATEGORIJA: LATINSKI JEZIK ZA KLASIČNE GIMNAZIJE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

T. Livius, *Ab urbe condita*

Marko Klaudije Marcel počeo je 213. opsjedati Arhimedov rodni grad Sirakuzu, koja je prešla na Hanibalovu stranu. Iako je prije toga lako osvojio susjedni grad Leontin, Sirakuza se zahvaljujući Arhimedu i njegovim ratnim spravama uspješno odupirala navalama i s mora i s kopna.

Et habuisset tanto impetu coepta res fortunam¹, nisi unus homo Syracusis ea tempestate fuisset. Archimedes is erat, unicus spectator caeli siderumque, mirabilior² tamen inventor ac machinator bellicorum tormentorum³ operumque, quibus, quidquid hostes ingenti mole agerent, ipse perlevi momento⁴ ludificaretur.

Achradinae murum⁵, qui, ut ante dictum est, mari adluitir, sexaginta quinquerebus Marcellus oppugnabat. Ex ceteris navibus sagittarii funditoresque et velites etiam vix quemquam sine volnere⁶ consistere in muro patiebantur. Adversus hunc navalem apparatus⁷ Archimedes variae magnitudinis tormenta in muris disposuit. In eas, quae procul erant, naves saxa ingenti pondere emittebat; propiores levioribus eoque magis crebris petebat telis; postremo, ut sui⁸ volnere intacti tela in hostem ingererent, murum ab imo ad summum crebris cubitalibus fere cavis aperuit, per quae cava pars sagittis, pars scorpionibus⁹ ex occulto petebant hostem. Ita maritima oppugnatio est elusa omnisque spes eo versa, ut totis viribus terra adgrederentur. Sed ea quoque pars eodem omni apparatu tormentorum instructa erat Hieronis impensis curaque per multos annos, Archimedis unica arte.

Komentar:

¹ fortuna = uspjeh

² mirabilior – prevedi elativom

³ tormentum = sprava, naprava

⁴ perlevi momento = za tili čas, u tren oka, vrlo lako

⁵ Achradinae murum = Ahradina, glavni dio Sirakuze, s morske strane opasan zidom

⁶ volnere = vulnere

⁷ apparatus = oprema

⁸ sui sc. milites

⁹ scorpio = vrsta ratne sprave, skorpija

ZADACI

1. Kako je Livije nazvan zbog svog idealiziranja prošlosti?
2. Koje je riječi, prema legendi, Arhimed uputio rimskom vojniku koji ga je zatekao u dvorištu nakon osvajanja Sirkuze?
3. Dopuni odgovarajućim antonimima Livijevu misao.
_____ *immortales*, _____ *inimicitiae esse debent*.
4. Navedi:
  - a) vrste pogodbenih rečenica i veznike u njima
  - b) nazive za glavnu i zavisnu rečenicu
  - c) vrijeme i način koji može stajati u svakoj pojedinoj vrsti pogodbenih rečenica u glavnom i zavisnom dijelu

RJEŠENJA

PRIJEVOD

I bila bi imala stvar započeta tolikom navalom uspjeha,	2
da nije u to vrijeme bio u Sirakuzi jedan čovjek.	2
Arhimed bijaše taj, jedinstveni promatrač neba i zvijezda,	1
i opet/uz to vrlo divan izumitelj i sastavljač ratnih sprava i naprava,	1
kojima... je sâm za tren oka osujetio	1
što god su neprijatelji ogromnim naporom poduzimali.	1
Zid Ahradine, koji, ... je morem oplakivan,	1
kao što je prije rečeno,	1
Marcel je napadao sa šezdeset peteroveslarki.	1
S ostalih lađa strijelci, praćkaši i također lako oružani vojnici,	1
jedva su dopuštali	1
da itko bez rane/nepovrijeđen stoji na zidu.	1
Protiv ove pomorske opreme Arhimed	1
je na zidove razmjestio (ratne) sprave različite veličine.	1
Na one lađe koje bijahu daleko,	1
bacao je kamenje velike težine;	1

bliže je napadao lakšim, ali tim mnogobrojnijim oružjem;	1
napokon, da njegovi nepovrijeđeni (ranom)	1
bacaju oružje na neprijatelja,	1
zid je od dna do vrha otvorio	1
mnogobrojnim gotovo kao lakat dugim otvorima,	1
kroz koje je otvore dio strijelama, dio skorpijama iz	
skrovišta napadao neprijatelja.	2
Tako je pomorska navala odbijena	1
i sva je nada onamo upravljena/okrenuta/ usmjerena	1
da svim silama napadnu kopnom.	1
Ali i ta je strana istom onom opremom spravâ bila snabdjevena	2
troškovima i brigom Hijerona kroz mnoge godine,	1
jedinstvenim umijećem Arhimeda.	1

Prijevod: 32 boda

ZADACI

1. Laudator temporis acti	1
2. Noli turbare circulos meos.	1
3. Amicitiae immortales, mortales inimicitiae esse debent.	1
4. a) realne, potencijalne, irealne; si, nisi	1
b) glavna – apodoza; zavisna – protaza	1
c) realne – indikativ;	1
potencijalne – konjunktiv prezenta ili konjunktiv perfekta;	1
irealne – konjunktiv imperfekta ili konjunktiv pluskvamperfekta	1

Zadaci: 8 bodova

Ukupno: 40 bodova

KATEGORIJA: GRČKI JEZIK ZA KLASIČNE GIMNAZIJE

PRIJEVOD

Prevedi zadani tekst.

Riječi označene brojkom nalaze se u komentaru.

Platon, *Obrana Sokratova*

U Obrani Sokratovoj Platon prikazuje stvarnu Sokratovu osobu. U sljedećem odlomku Sokrat govori o »unutarnjem glasu«, koji ga odvraća od bavljenja državnim poslovima, točnije politikom.

Ἴσως¹ ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ² μὲν ταῦτα³ συμβουλεύω περιῶν καὶ πολυπραγμονῶ⁴, δημοσίᾳ δὲ οὐ τολμῶ ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον⁵ συμβουλεύειν τῇ πόλει. Τούτου δὲ αἰτιόν⁶ ἐστὶν ὃ ὑμεῖς ἐμοὶ πολλάκις ἀκηκόατε λέγοντος, ὅτι μοι θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, ὃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ⁷ ἐπικωμῶδῶν Μέλητος ἐγράψατο. Ἐμοὶ δὲ τοῦτ' ἐστὶν ἐκ παιδός⁸ ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἣ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τοῦτο⁹ ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὐποτε. Τοῦτ'¹⁰ ἐστὶν ὃ μοι ἐναντιοῦται¹¹ τὰ πολιτικὰ πράττειν, καὶ παγκάλως γέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι. Εὗ γὰρ ἴστε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ¹² ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλη καὶ οὗτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκη οὐδὲν οὗτ' ἂν ἐμαυτόν. Καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τάληθῃ¹³.

Komentar:

¹ Ἴσως = možda

² ἰδίᾳ = kao privatna osoba

³ ταῦτα = o privatnim stvarima

⁴ πολυπραγμονῶ = ispitivati, »njuškati«

⁵ τὸ ὑμέτερον = vaš probitak, vašu korist

⁶ αἰτιόν – ovdje imenica, ne pridjev

⁷ γραφή, -ῆς, ἣ = optužnica

⁸ ἐκ παιδός = od ranog djetinjstva

⁹ τοῦτο = od toga

¹⁰ Τοῦτ' tj. τὸ δαιμόνιον

¹¹ ἐναντιοῦμαι = zabranjivati

¹² εἰ ...ἐπεχείρησα ..., ἂν ἀπολώλη – irealna pogodbeno rečenica

¹³ τάληθῃ = τὰ ἀληθῆ

ZADACI

1. Odredi gramatički oblik sljedećim glagolima i navedi glagol kojem pripadaju.
  - a) *δόξειεν*
  - b) *περιών*
  - c) *ἀκηκόατε*
2. Odredi vrstu zavisno-složene rečenice iz teksta.
...ὅταν γένηται, ...
3. Napiši na grčkom poznatu Sokratovu rečenicu »Znam da ništa ne znam«.
4. Kako se zove Platonova filozofska škola?
5. Kako se zove Ksenofontov filozofski spis u kojem nastoji pobiti optužbu, iznesenu protiv Sokrata?
6. Izbaci uljeza među Sokratovim tužiteljima.
  - a) Melet
  - b) Sofronisk
  - c) Anit

RJEŠENJA

PRIJEVOD

Možda bi se dakle učinilo	1
da je neobično	1
da baš/upravo ja kao privatna osoba ...	1
...idući uokolo	1
savjetujem to (o privatnim stvarima) i ispitujem/njuškam,	1
a javno se ne usuđujem	1
ulazeći među mnoštvo	1
savjetovati gradu vaš probitak.	1
Razlog tome je	1
što ste vi mnogo puta čuli	1
mene kako govorim/kako ja govorim	1

da mi nešto božansko,	1
i kao glas savijesti nastaje/dolazi	1
što je i u optužnici	1
podrugujući se Melet napisao.	1
Meni je to započevši od ranog djetinjstva,	1
nekakav glas nastao	1
koji, kadgod se pojavi/nastane,	1
uvijek me odvraća od onoga	1
što namjeravam učiniti,	1
a ne nagovara/pobuđuje nikada.	1
To je ono što mi zabranjuje	1
izvršavati državne poslove/baviti se politikom	1
i čini mi se da sasvim ispravno zabranjuje.	1
Naime, dobro znajte, ljudi Atenjani	1
da sam se ja odavno prihvatio izvršavati	1
državne poslove,	1
odavno bi to bilo propalo	1
i ne bi ništa koristilo ni vama	1
ni meni samom.	1
I nemojte se ljutiti na mene	1
koji govorim isčinu/ako govorim istinu!	1

Prijevod: 32 boda

ZADACI

1. a) 3. l. sg. optativa aorista aktivnog, δοκέω	1
b) N (m) participa prezenta aktivnog, περίεμι	1
c) 2. l. pl. perfekta aktivnog, ἀκούω	1
2. vremenska rečenica	1
3. Οἶδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα.	1
4. Akademija	1
5. Uspomene na Sokrata	1
6. Sofronisk	1

Zadaci: 8 bodova

Ukupno: 40 bodova